

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 11. ANULU XV.

Telegrafulu ese de done ori pe septemana : joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ar' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 5/17 Februaru 1867.

O sedintia estraordinaria.

Sabiu 4 Februaru.

Eri tinu Comitulu Asociatiunei romane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu, sub presiedintia Escelentiei Sele Metropolitulu Andreiu Baronu de Siagun'a o sedintia estraordinaria. Motivulu la acesta sedintia estraordinaria fu urmatorulu :

Unulu dintre dd. membrii ord. ai comitetulu Asociatiunei, aflatoriu cu locuint'a in Clusiu, a nume Domnulu Consiliariu de scole Dru Vasiciu, incunoscintieza pre Presidiulu comitetulu despre incuviintierea, din partea Inaltei Cancellarii aulice transilvane din fondulu de biliarde, a patru stipendii de cate 600 fl. pentru acei individi, pre cari i voru alege acele corporatiuni din tierra, a caroru scopu este inaintarea unui seu altui romu de cultura, — ca sa calatorésca la expozitiunea universală, ce se va deschide cu 1 Aprile a. c. la Parisu. Mai departe incunoscintieza, ca doi magiari si doi sasi suntu deja desemnati sa capete aceste ajutore si opinéza, ca si romanii aru fi cu cale sa céra doue stipendii de felulu acest'a. Comitulu in principiu a primitu opiniunea dlu membru in privint'a cererei stipendiilor si pentru romani si s'a conclusu, ca sa se si faca pasii de lipsa. Greutatea cea mai mare se ivi la modalitatea alegerei tramitendiloru fatia cu scurtimea tempului.

Ne oprimu aci in referarea meritulu afaceri, pentruca seu in nrulu acest'a, seu in celu urmatoriu, vomu fi in pusetiune de a publica protocolulu Comitulu atingetoriu de cestiunea acest'a.

Cumca interesulu de afacerea acest'a merita tota laud'a este afara de tota indoie'l'a. Numai pote ca era si mai bine, deca seu dlu membru seu altulu, seu sa dicemu si alti fii ai natiunei, caroru le era cunoscuta aplacidarea astoru felu de stipendii, incunoscintia mai de tempuriu pre comitetulu Asoc. despre asiá ce-va, pentruca in restempu de siese septemani e greu a petitiuna dupa aplacidarea unui seu doue stipendii, a alege pre acei ce au sa calatorésca si acesti'a a se gat'a de unu drumu asiá indelungatu.

Ori cum e in sa, trebuie sa aplaudamu bunavointi'a si interesulu celu aretatu in asta privintia si credemu, ca mesurile luate din partea comitetulu suntu cele mai corespundietore, dupa tote impregiurările mai susu atinse.

„Archivulu pentru filologia si istoria.“

In fine vedemu realizata dorinti'a eruditulu nostru barbatu a Dlu Can. Timoteiu Cipariu si putemu dice si a intelegintiei romane, candu vedemu publicistic'a nostra inmultita cu foia despre care anuntiasemu si noi in nrulu . . . „Tel. Rom.“ din anulu trecut. Fiindca atunci nu amu pututu dá deslusiri mai detaiate in privint'a acestei intreprinderi, credemu ca vomu satisfacé in tota privint'a, candu vomu lasa sa vorbésca in acestu obiectu mai intaiu insusi

Program'a Archivulu.

Eata ce dice acea programa :

I.

Suntu 20 de ani incheiati in 4 Ianuariu

1867, de candu a aparutu Nr. I. din Organu, intaiulu jurnalulu politicu-literariu, nu numai in imperiulu austriacu ci in tota romanimea, scrisu intregu cu litere latine.

Scopulu lui fuse nu intru atatu politicu, catu literariu, filologicu-istoricu, precum arata acea serialunga de articuli despre limb'a romanésca, gramatici, ortografici, cari, mai alesu sub titlu de Principia de limba si de scriptura, s'au inceputu inca in Nr. IV. (27 Ian. 1847), si numai miscările politice din anulu urmatoriu le-au precumatu in Nr. LXIII (10 Mart. 1848).

Deca viet'a acestui organu de publicitate nu era atatu de scurta, si deca cercustările, dupa acea calamitate publica a patriei, sufereau reinceperea si continuarea lui, se putea spera, ca o parte din scopulu, ce ne propusesemu, s'aru fi realizatu mai curendu si mai precisu : stabilirea ortografiei romane cu litere latine.

Dela 1850 incóce, „Gazet'a Transilvaniei“ pre incetu si-a mutatu portulu, din „civile“ in latine, camu cu ortografi'a organulu. Dupa ea Telegrafulu, totu asemenea. Ear dupa ele nu a mai aparutu nici unu jurnalulu politicu au de alta natura, in imperiulu austriacu, pana astadi, care sa nu se fia scrisu cu litere latine si cu ortografi'a organulu, seu deca cui-va mai place a dice : cu ortografi'a Comisiunei filologice din 1860, — bine reu ; seu multu putinu ; caci diferentiile si variatiunile nu-su de mare insemnate.

Ce e mai multu, inca si fratii nostri cei din afara si-au desbracatu de totu intréga jurnalistic'a de literere „civili“ si o au infoliatu in cele latine. Numai catu, chiaru si pentru inceputu, form'a scrierei limbei romanesci, atatu e de „pocita“ in acele jurnale, catu te prinde durerea, de ce patiesce biét'a limba romanésca.

Aici diferentiile si variatiunile atatu suntu de colosali, catu si in ochii celoru mai rabduri, mai indiferenti, mai nepasatori, suntu nesuferite. Cu atatu mai multu in sa suntu nesuferite in ochi celoru mai vii, mai infocati, mai decisi, ca sa nu dicu si ai celoru mai intiegetori si pricepetori, incatu in anii mai din urma pare ca publiculu romanu era pre aci pre aci, sa se rescóle in contr'a scriitoriloru romani de prin jurnale, carti seu brosiure, pentru ce nu se intielegu sa puna odata capetu la atatea nóue si nóue divagatiuni cari de cari mai cornurate.

Noi, cari mai bine de 40 de ani amu urmaritu cu cea mai via atentiune tote fasi-le literaturéi romane, si in specie ale desvoltarei limbei si ortografiei romanesci, si amu luat parte activa in mijloculu undeloru acestei fortune, amu avé dreptu, pote mai multu decatu mai toti, de a ni se uri de atatea fluctuatiuni, si de a ne perde patienti'a, — amu fi doritu, ca publiculu sa fia avutu mai multa rebdare pentru scriitorii nostri, si sa le lasé inca liberu cursulu vre-o 20—30 de ani, pana candu chiaru literatiloru nostri li se va uri de atát'a discordantia, si voru simti de sinesi necesitatea de a se impacá in páneri si a se concentrá intru un'a.

De altmintrea amu tota temerea, ca cu reulu nu vomu esi la cale, ci numai cu binele si frum-

sulu. Reulu aici e tota autoritatea, personale au comunale ; si ori cine se va incercá, individuu seu societate, a dicta publiculu romanu, cum se scrie, numai paia si va aprinde in capu ; precum unii au si patit'o.

De aceea in sa totu amu fostu de parere, precum si astadi sum, ca ómenii competenti sa nu-si precurme cercetările serióse, severe, conscientiése, asup'a limbei si formeloru ei gramatice si ortografice ; pentru ca asiá pre incetu sa se netediesca calea, ce aru duce mai curendu si mai sicure la consensulu comune.

Din acestu punctu de vedere amu plecatu si inainte de 20 ani, incependu publicarea organulu, si acum dupa 20 de ani.

Principiile, ce le aveamu atunci, le amu si astadi. Cercetările, ce le-amu continuatu de 20 de ani incóce, mau confirmatu si mai tare in pánerile, ce le-amu adoptatu atuncea. Si nu pociu spera, ca convictiunile ce le-amu castigatu si nutritu in 40 de ani, sa le mai potu schimbá cu altele.

De aceea ne-amu si propusu, in acestu nou organu de publicitate, a ne desfasiura pre incetu ideile, a ne produce ratiunile si motivele, a deslegá indoielele, a indrepta pánerile, — si in urma, ca sa fimu sinceri si conscienciosi, a ne corege si pre ale nóstre, unde ne vomu fi aflandu ca amu ratecitu, seu a le reduce la o mai buna armonia, unde pana acum nu amu fostu observatu, ca e discordantia.

II.

In sa e unu lucru cunoscutu, cumca discussiunile, mai alesu cele prea lungi si prea dese, de asta natura, nu-su dupa gustulu fia-cáruia, inca si mai multu, deca discussiunea e nevoita a se tinde la cercetári erudite si conclusiuni strinse si departe deduse, la cari pentru ca sa fia bine si de plinu intielese, de multe ori e de lipsa o atentiune incordata si o cunoscintia mai esacta de materi'a filologica, carea aru fi a se presupune in fia-care lectoriu, ci nu se afla asiá precum se presupune.

De aceea, pentru a dá o mai mare varietate argumentulu, si a desdauna pre lectoriu de desgustulu, ce l'aru puté simti, amu creditu de lipsa si acum ca si óre candu in organu, a se adauge cercetári si de alta natura in sa omogenie, cum este istori'a natiunale, ce e strictissime imprennata cu limb'a si filologi'a romana, ca si la tote popórele. Caci cu esistinti'a seu caderea limbei ori cáru poporu stá seu cade si istori'a aceluia, si unde a incetatu limb'a, a incetatu si viet'a lui, iara mortii nu mai au istoria.

Au nu si limb'a unui poporu, si fasi-le prin cari au trecut, suntu partea istoriei lui ? Si au nu chiaru si acele fasi nu suntu causate prin evenemintele istorice, prin cari au trecut si poporulu si limb'a lui ?

Deca in limb'a romanésca voru fi cuvinte si forme, de esemplu, dacice, gotice, slovenesci, unguresci ; turcesci etc. au nu voru fi ele remasitiile comericiulu intre romanu si intre acele popóre ? Unu comericiu, nu numai negutiatorescu si paciuitu,

ci și asupțoriu și dusmanosu, însă totu comercoiu.
Și câte puncte întunecate suntu în istoria romanului. Strainii și până astăzi stau inspăimâtați înaintea istoriei romanului, că înaintea unei enigme, înca și strainii de mare nume și de cercetare profundă, — se-și se facu a fi inspăimâtați, ceea ce pentru noi totu un'a este.

Căci a noastră a românilor detoria este, a le lumină cu faci'a istoriei, și asiă de chiaru, cătu nu numai cei cu doi ochi, ci chiaru și orbii sa le vedea.

Aceste suntu punctele programei Archivului, ce ni le-amu lătu de scopu, de cari cătu de puțin de ne vomu apropiă, totu amu propasita și e unu castign.

Românulu totudun'a si-a adorat limb'a sea; și istoria lui, de a și fostu une-ori fôrte trista, însă infatisieza și pagine atătu de ilustrate, cătu se pôte laudă cu virtutea străbuniloru sei.

Putine popóre au fostu, cari, ori cătu de illustre sa fia fostu, sa nu-si aiba și pagine triste, pline de calamități, ruine, și în urma de pericole totale. Nici Grecia, cu totu eroismulu Spartaniloru dela Thermopylae, și cu tóra întiepleciunea admirabilă a lui Temistocle, nu potu sa scape de servitutea persésca și de devastarea Atenei. Roma însăși, care se redicase la culmea puterii celei mai înalte, înca cadu sub loviturile barbare.

Ce mirare dara deca și românulu straplantatu în sinulu barbariei, și lasatu de buna ôra în voi'a Daciloru, Gotiloru, Avariloru etc., cadu sub amarulu jugu alu servitutei?

Nu acést'a e de miratu, ci mirarea cea mare e, ca întru atari impregiurări nu s'a suflatu, că pulberea; de pre fati'a pământului.

De aceea subscrisuliu cautandu la dorint'a generale a tóra romanimeea, că dupa ce s'a delaturatu cu totulu scrierea cu litere „cirile“, și s'a adoptatu alfabetulu latinu pentru limb'a romanésca, sa se afle o chieie amesurata geniului limbei și indigentiei comuni, spre usuarea acelu alfabetu pre cătu se pôte mai regulatu și mai usor, de o parte, — de alta cautandu și la unele puncte mai susu atinse din istoria poporului român din pârțile Daciei, — s'a determinatu a deschide acésta fóia curatu literaria romanésca, spre cercetări filologice și istorice, sub titlu de — „Archivu pentru filologia și istoria“.

Cuprinșulu lui dar va fi:

a) filologicu, despre originea și natura limbei romanesci, de oriografia, gramatic'a, sintactic'a, lexicologi'a ei, se-și totu ce se tine de filologi'a limbei romanesci, ilustrarea, rectificarea și figșarea ei.

b) istoric - geograficu, despre originea și templârile poporului român, dela întâi'a aparițiune pre pământulu Daciei până astăzi, cercetări archeologice, topografice, etnografice, se-și totu ce pôte ilustra, clarifică și determină vre-unu punctu din istoria romanului se-și a altoru popóre, cu cari istoria lui e împreunată, civile se-și bisericésca.

Acestu cuprinșu se va tractă în disertatiuni, articli, corespundintie, recensiu, documente, no- titie etc.

Ajutoriu la acésta întreprindere ne-a promis D. prof. gimnaziale I. Moldovanu, cunoscutu publiculu românesc din lucrârilor se filologice și istorice.

Condițiunile publicării se afla pre pagin'a ul- timă a acestui numeru. T. C.

Resumetu din marginea Campiei.

Muresiu Osiorheiu 10/2 1867.

On. Redactiune! La cetirea art. corespundintelni B. din Blasiu din „Gaz. Trans.“ nr. 5 1867 m'amu indignatu până în cele mai dinlăintrulu sufletulu, și potu în credintia sa-ti marturisescu, ca totu sufletulu românesc, carele are numai putina

pricepere, nu de politica, dara de lumea acést'a înca s'a indignatu și intristatu fôrte. Ba credetimi onorata Redactiune! ca până și pre strainii, cari au aflatu, despre cele scrise în Gazeta nr. citatu, i amu auditu vaierandu pre români, deca au ei atari ômeni în sinulu inteligintiei lor, că sa ese în publicu cu astfelu de insinuări asupr'a unui Metropolitu.

Deci sa me întorc la cele scrise din Blasiu în Gazeta. Dlu coresp. da decursulu pertraptârilor, în forma de protocolu, din conferintia natiunala în Alb'a Iuli'a, premitendu, ca acést'a o face; din cauza, căci „este lătu de „T. R.“ în nr. dela 1 Ian. dupa nume, spunendui cătu de schimbaciosu e în pârterile se politice și voidu a constată, ca la conferintia memorată nu i s'a întemplat nimic'a neplacutu.“

Dômne! cătu de tare e maculatulu dlu corespundintie B. din partea T. R.! A trebuitu sa se spele, că sa nu remana despoiatu de onóre înaintea lumii și scurtatu în autoritatea renumitei se autorității politice. Durere! însă, ca densulu, parrându se a fi mangitu s'a spalatu tocm'a cu mangiala și lucrul naturalu, ca sa mangitu numai mai tare.

Alt'a a fostu cint'a, care figură în mintea Dlui cor. B. și în care au vrutu sa-si descarce arm'a umpluta cu materia suferitória numai de simfrea Dsele.

A fostu Metropolitulu gr. or. Siagun'a, carele trebuca sa-si ia odata respal'ta pentru atâtea „daune facute natiunei romané.“ Asiă e! de Metropolitulu Siagun'a s'a acatiatu subtilulu nostru coresp. B. și pentru ce? Pentru ca acést'a are atâtea titluri la radicarea natiunei romané în Austri'a și pentruca a facutu de acést'a a devenitu nu numai în lăintrulu Imperatiei, dara și în Europ'a cunoscută și respectată; pentruca în fine dupa multe cate amu puté aduce înaintea, acestu Metropolitu, espusu acum defaimâriloru cătoru-va nerecunoscatori și numai apropié vediator, este unu fiu și barbatu alu natiunei romané plinu de merite pre terenulu eclesiasticu, scolasticu și politico-natiunatu, pre care Metropolitulu, altu fiu alu natiunei, de-si nu aru fi fostu mai puțin neobositu de securu nu l'aru fi pututu suplini.

Acum sa venim asupr'a esentiei, acelu „protocolu“, pentruca noi n'amu fostu acolo sa scim amuntelu că dlu cor. B. și sa vedemu unde esi dupa același protocolu rezultatulu.

Dlu coresp. B. d'ice ca Metropolitulu Siulu tiu n'a acceptatu propunerea drului Ratiu, privitória la tramitarea unei deputatiuni, fiindu dubiu despre efectu. Totu din asta cauza nu partini, precum se vede din „protocolu“, propunerea Drului Ratiu nici Metropolitulu Siagun'a nici Presiedintele trib. supr. Popu. Din acestu articulu se-și forma de „protocolu“ se vede ca propunerea, ca sa se tramita doi agenti nu se aproba de coresp. și de alti 2 doctori. Din decursulu convorbirei barbatiloru însă se vede, ca cătra fine a ajunsu lucrulu de Metropolitulu Siagun'a se „dechiara (aceste suntu cuvintele „protocolului“) ca deca e a se duce unu memorandu la imperatulu, în ori și ce casu, atunci Elu se resólva a merge cu memorandulu însă sub aceste condițiuni: că memorandulu sa fia asiă facutu, încātu sa-i placa și lui...“

Noi pre aici nu scim celu va fi induplecatu pre Esc. Se Siulutiu se repetiésca de mai multeori, ca „mandatari'a“ că capu natiunationalu pentru densulu a încetatulu. Destulu însă ca lucrulu de capetenia e memorandulu și acést'a între cei mai betrâni și mai maturi ai conferintiei, dupa cele scóse din „protocolu“ și cu deosebire din finea acestuia se vede ca lucrulu a remasu că sa se faca memorandulu și sa i se tramita și Metropolitulu Siagun'a, ca sa-lu vada. Ca va fi disu ca se-i placa și lui, o credemu, pentruca ce român cu anima și simțu natiunali aru fi pututu dori unu memorandu, de care sa se

scarbésca, acum în momente critice și pre care memorandu eră sa-lu astérna regimulu? Ca se va fi disu ca sa nu vatem pre regim și Imperatulu e acést'a o crima?

Se-și dóra acei ce facu memorande și petitiuni au de scopu numai se vatem pre Imperatulu și pre regim? Au nu sci ei, ca pentru vatemarea Imperatulu și a autoritățiloru suntu legi penale?

De cătu mi se pare ca întieptulu coresp. B. de mult'a-i întiepleciune nu mai scie ca dreptulu se pôte depune în unu memorandu și fâra de a vatemă, și de aceea joculu astu eroicu alu fantasiei sele, ca numai celu ce vatem a face brava.

Celelate blasfemii ale unui teneru fâra de esperintia le trecemu cu vedere și sperâm, ca densulu din amarele lectiuni ce i se dau de unu an și jumetate, atātu în Gazeta cătu și în Telegrafu și pre aiurea, va avé ocasiune sa invetie ce-va, și pre venitoriu celu puțin va tacé și nu se va mai amestecă unde nu-i ajunge nasulu. Scopulu este ca dupa puterile mele se aretu ca între cei ce se sci întielege au fostu întielegere și și resultatulu și de aceea numai cu parere de reu trebuie sa constatam ca cei ce au „taculu“ va sa dica au consimțitu cu parerea din urma despre cele ce erau a se face cu memorandulu și dupa cum dice însusi protocolulu si-au revenitu a fi asiă de confidentiali încātu totu dupa protocolu s'a facutu și glume între densii: pre urma au s-citu lucrulu, că sa se faca unu scandalu asiă mare.

Eu concedu ca și dlu coresp. și ceilalti doi doctori voru fi studiatu cu progresu, suntu însă ômeni tineri și asiă sa me ierte, dara în agerimea lor politica nu putem avé acea încredere, carea o avemu în Escelentiele Loru Metropolitii. Sfortiarea întrebuintata, — că sa si ia Metropolitii amanuendi (Handlangeri?) lănga sine pre dd. Baritiu și Ratiu, candu avea sa duca unu memorandu ga'ta este unu semnu de neincredere, și a i se vede ca cei ce se fereau de spionagi vrea sa le dea ce? Metropolitiloru. Draguti de tactu și definetie! draguti de întiepleciune și înca politica! Apoi întrebarea pusa de dlu coresp. B. Drului Hodosiu și Ratiu: nó da ce diciteti? în ce sta lucru, încredeti-ve Metropolitulu Siagun'a? precum și darea articululu acestui'a improscatoriu cu materi scóse din magazinulu Dlui coresp. B. sémena a cuvenintia fundata și insotita de prudentia?

Ce frumosu eră, candu nimenea din cei de fatia nu mergeau cu cugete rezervate acolo, precum se vede din desu mentiunatululu protocolu ca au fostu unii. Ce bine eră, pentruca românii castigau cu multu mai multu deca întielegendu-se, lucrau în tacere și priveghiau asupr'a causei natiunale. Ei atunci înlăuntru avé linisce în afara respectu. Acum însă toti cei ce se cocolieau și ei între ômenii conducatori de natiune s'au aretatu sirmani sirmanuti, asiă încātu aversarii nostri sci căti suntu barbatii de lupta și vedu, ca de cei ce facu numai gura, potu fâra de grigiu sa se culce pre care urechia le place.

Din Pest'a.

Cetimu în „N. Fr. Pr.“:

„Sciri private din Vien'a anuntia, ca Deák au fostu primitu de Maj. Sea Imperatulu în 8 Fauru pre la amédi într'o audientia privata intima. Unele telegrame voru déjà sascia, ca în audientia acést'a aru fi fostu vorb'a numai despre afacerile ungare și ca la cererea Maj. Sele Deák aru fi datu înca unele asigurări și deslusiri spre multiamirea monarchulu; unu altu telegramu spune, ca în audientia acést'a s'aru fi vorbitu și despre afacerile complanării și ca Deák si-aru fi datu opiniunea, ca procedur'a cea mai corecta aru fi, deca aru asterne regimulu propunerile de complanare senatulu imperialu că propuneri ale regimulu; de ôre-ce însă nu se pôte crede ca regimulu va primi propunerile acestea en bloc, din care cauza de siguru aru puté deveni de

lipsa negociatiunii, cari nici decum nu s'aru pute face tocmai intre ambele corpuri de reprezentare si prin mijlocirea regimului, pentru aceea aru fi mai bine, deca regimulu s'aru multiamf, sa cera aprobarea principiala a senatului imperialu in privintia lucrului complanarei, eara negociatiunile proprii sa le lase cu totul diiteloru imperiali, cari aru duce negociatiunile acelea prin delegatiuni speciale. Telegramelor acestora insa nu se pote da pre multu credientu.

In Vien'a se vorbesce, ca seu ambele Majestati seu numai Imperatulu singuru va merge nemijlocitu dupa denumirea ministeriului respodietoriu la Bud-a-Pest'a si ca voru ave o primire entusiastica, de ore-ce se facu deja dispositiunile cele mai suprabundante pentru celebrarea instalatiunei ministeriului respodietoriu. Asemenea se vorbesce multu si despre incoronarea fiitoare, carea in sa cu greu s'aru putea intempla inainte de lun'a lui Maiu. Despre planurile cele dintai ale ministeriului denumindu se anuntia urmatoarele: Inainte de tote si va cere ministrulu de finantia dela diet'a imperiala plenipotentia, ca pana la alta renduelu sa scota contributiunile de pana acum'a; ministrulu de resbelu va cere incuviintiarea de 30,000 recrute. Pana la regularea cestiunilor celor de dreptulu de statu fiicare ministru si va prelucra propunerile se reformatore, cari le va asterne apoi dietei tieriei, ca proiecte de lege; cu deosebire voru ave multu de lucru ministrii de justitia si de comunicatiune. Se va introduce o condica de totu noua, sio sistema noua de inveliamentu si se va restitui urzel'a sistematica de drumuri de canaluri si de cali ferate.

Mare perplessitate i causedia partitei lui Deak si ministeriului statorirea comitateloru, de orece status quo, chiaru si dupa opiniunea publica, nu se mai pote prelungi. Cu etatu mai putinu nu vrea sa restaurede ministerulu nici comitatele legali dinainte de an. 1848, si acesta din doue cause. Mai intai se teme de turbararea, carea e impreunata neevitabilu cu machinatiunile sangerose de alegere, care aru putea deveni periculosa, pana candu nu e consolidata inca ordinea cea noua a lucrurilor. Dupa aceea se teme si de opozitiunea, ce o aru face comitatele cele vechi contrarie centralizatiunei ministeriale, care e recunoscuta de necesaria. Pentru aceea partia lui Deak seu va elabora prin insasi diet'a tieriei unu statutu provisoriu pentru comitate, seu va imputernici pre ministeriu, ca pana la alte sa organisedie elu dupa parerea sea comitatele; si acesta din urma e mai probabilu, de orece diet'a nu va ave tempu a se ocupa cu comitatele. Deci ministerulu va delaturu partea cea mai mare din oficialii vechi in sa nu va reda nici decum comitateloru autonomi'a loru deplina. Oficialii noi pote ca se voru denumi si adica oficialii politici provisoriu, eara cei de justitia definitivu, de orece partia lui Deak vrea sa delatureze alegerea judiloru cercuali. Se intielege de sine, ca stanga va face opozitiunile cele mai mari in contra tuturoru reformelor, cari aru miciora autonomi'a comitateloru.

„H. Ztg.“ aduce o coresp. or., in careadice ca lucrurile nu stau nici de cum tote intr'o ordine asiabuna, ci mai suntu inca de a se delaturu unele dificultati in privintia ministrului de operare alu tieriei ungare. — Mai incolo dice, ca precum se aude, nisece malitiosi aru agita pentru o demonstratiune in contra lui Deak. —

Rescolirea acest'a — carea a capatatu impulsulu prin epistole circulatoare pre submana ale patriei celei mai desparate a emigratiunei, in cari se cuprinde provocarea, ca sa mai perseveredie o clipita in opozitiune fatia cu Austri'a pana se voru intorce lucrurile, ceea ce trebuie sa se intemple catu de curendu, si sa nu intre in curs'a elaboratului despre afacerile comuni, — s'au nimicitu prin ratiunea sanatosa a poporatiunei.

Esistintele intunecose, cari aru fi vrulu sa puna unu spectacolu in scena, aru fi trebuitu sa vina la convingerea aceea, ca lucrurile lor suntu espuse pericolului, de a fi taiate in bucati din partea cetatienimei, carea doaresce relatiuni regulate. — Delanisece omeni de altmintrea simpli, cari nu stau in afaceri politice s'aru fi facutu observarea: „Audora crede contele Th. Es. . . si Gy. . . K. . .”, ca Pestanii se voru predá pentru placerea lui Bismarck la rol'a de maimutia, pentru ca sa fia intrebuintati de cest'a din urma de agitarii mituiti?”

Din o coresp. privata aflamu, ca luna viitoare se va ceti in dieta unu rescriptu imperatescu, pre carele l'au adusu Deak.

De l'anga Cheia Turdei,

27 Ianuaru 1867.

Dle Redactoru! Pana era lucrurile tieriei mai resboioase necesitatea aducea cu sine, ca jurnalele sa se ocupe cu obiecte de aceea, cari taia forte adencu in sfera intregului imperiu, in sa acum dupa ce de o parte jurnalulu „Tel. Rom.“ ese intr'unu formatu mai mare, care multiamumesce pre publiculu cetitoriu, de alta parte fiindu ca politic'a cloceste, si nu scimu pentru noi ce pui va sa scota la lumina, de mierla seu de scorpia, sum de sperantia, ca in colonele mentiunatului jurnalulu li se voru da locu unoru intemplari din partile aceste, din cari sa se convinga on. publicu despre liber'a alegere — si egal'a indreptatire, trambitate cu gur'a si puse si pe mu'a si suferitorea hartia, in sa in prassa contrariu seu alternativu usuare. —

In comitatulu Turdei, in cerculu Ariesinului, in dilele trecute dlu Jude procesualu respectivu au provocatu in comun'a G. C. pre membrii comunali sa-si alaga reprezentantii sei, prin urmare alegendu de Jude comunalu pre unu individu magiaru firesce, Dlu szolgabireu au incuviintiatu alegerea si pre jude l'au intaritu. Eara alegendu de notariu unanimu pre unu Dnu individu romanu, care de mai multi ani cu indestulire obstesca au continuatu diregatori'a aceea, Dlu szolgabireu, din propri'a sea auctoritate, n'a voitu a-lu recunosce, si a-lu intari, dara va ve-ti mira dia ce cauza momentosa, eata ca in publicu iau disu: ca numai pote fi notariu — deca nu au datu votulu seu la Dlu Tisza Laszlo cu privilegiulu alegerei deputatiloru la diet'a pestana. — Notariulu incontr'a procederei acestei'a intortocate, au recuratu la comitatu, — vomu vede rezultatulu.

Altu casu despre liber'a alegere totu in acestu comitatu in cerculu Campiei in comun'a M. U. Acolo sub absolutismu li s'a fostu pusu unu notariu ca candu aru fi picatu cu plou'a; pote de aceea si dicea, candu avea voia buna: ca densu e ddiulu (?) loru. In decurgerea unui anu abi le-au succesu omeniloru nostri din acea comuna, dupa multa ostenela, dovendindu numerose nesuferibile escese, alu eliminu. Prin urmare acea comuna devenindu vacanta de notariu, din partea diregatoriei politice respective s'a incunoscintiatu poporulu comunalu ca in 25 Ianuaru n. va fi alegere de notariu in presentia dlui Vice-comite. Acestu terminu s'a facutu cunoscutu si posesorileru estranei, ca sa tee si densii parte la alegere, dara ne pomeniramu in 24 Ian. nou, pe neacceptate, ca pre membrii comunali i onora personlminte Dlu Vicecomite si cu dlu Jude procesuale, care din urma au adusu cu sine si unu aspirantu romanu la acestu postu, formalu intrebati fiindu membrii comunei, — pre cine aru voi sa le fia notariu, densii au numitu pre unu individu din sinulu loru. Firesce ca comun'a-i curatu romana, dara s'aru insielá care aru crede ca s'au implinitu dorintia poporului, cari dlu Vice-comite cu arguminte filosofice, pre recomandatulu de d. Jude procesualu l'au departatu ca i streinu, si a documentatu poporulu ca sciu densii ce patiescu cu streinii, pre alesulu poporulu la declaratu de neaptu, si sa vedu

minune! ca s'a aflu salvatorulu in acea comuna, uniculu magiaru care e procopsitu! cari e dirigatoriu in domenu profescu, pre acest'a l'au invoiutu toti spunendu-li-se inainte — sic volo, sic iubeo. Haru domnului, ca are comun'a notariu prin liber'a alegere. — Amu documentatu restaurarile prin alegeri libere, — dara amu fostu disu ca voiu areta si egal'a indreptatire. Deca cele susu insirate s'aru pare cui-va ciudate, va avea a uitá acele, cari su intemplari cotidiane, candu va ceti, cum se realizaza egal'a indreptatire in cele spirituale seu eclesiastice. — Noi romanii ne tinemu strensu, ca in Sabiu diet'a tranna din 1863/4 au legiutu prin I art. dietalu, ca atatu natiunea romana, catu si confessiunile cristiane, ca atare si cea ortodoxa gr. res. e recepta si egalu indreptatita, acestu articulu s'a recunoscutu si sanctionatu de Maj. Sea pregratiunulu nostru Principe si Imperatu, dupa care urmaza lucru forte consecventu si naturalu, ca tote alte suprematisari, cari in tempii cei vitregi silnicesce s'a usuatu in contra vre-unei confessiuni, tote acele au de a inceta. Cea mai aparenta mestecatura confessiunala se afla intre relegate gr. orientala si gr. cat. la casetorii, ca de-si romanii suntu totu de o natiune, dorere! ca cu relegea-su franti in doue parti. In tempurile antimartiale, relegea gr. or. fiindu numai tolerata, pre l'anga alte lacrimande suferentie cu cercari de a o tola totalu — i s'au ciuntatu si dreptulu in cause matrimoniale, adica: ori si care parte a fostu unita, acolo se copula, acum dupa-ee radiela egalei indreptatiri si la cei de confessiunea gr. or. s'a ivitu, doarescu, jure merito, pretindu ca si densii sa se adape cu nectarulu egalitatiiei. —

Pre multi dintre demnitarii bisericesci gr. catolici iau desceptatu simtiulu umanul, cari concedu sa se puna in lucrare dreptulu egalei indreptatiri „ca preotulu miresei sa fia cununatoriu“, dara se afla inca unii cari seu pentru interesu materialu, seu pentru ambitiune, seu danos'a invidia, in asemenea ocaziuni porta pre cristiani dela Pontu la Pilatu — pana-si urescu dilele. La unii ca acesti'a grosi la cerbieie li se pote dice sa-si despainsmedie ochii mintiei, sa primesca adeverat'a justitia „Ce tie nu-ti place altu'a nu face“, adica neaparandu-le bine se fia asupriti seu supremisati de alte natiuni. Ore punendusi man'a la inima, bine le cade sa asupresca pre conationali sei, sa nu avem ori care mirare, candu fostii possessori lamentezá dupa fostii jobagi, dupa ce experimentamu asemenea indignatiuni si din partea fratiloru conationali de legea unita, dora vomu conclude, cu sentintia celui'a care in culmea necadiului au debutu sa fie candu au disu: fiat justitia, aut pereat mandus; S. P. M.)

Eveneminte politice.

Sabiu 4 Februaru

In liniile cele din urma de sub rubr. Pest'a amu facutu amintire de cetirea unu rescriptu p. n. carele se va ceti luni in cas'a ablegatiloru. Unu teleg. alu „Sieh. Bl.“ constata acesta scire si adauge, ca cu acea ocaziune se va predá contelui Andrassy presidiulu ministeriului, la a carni propunere va urma denumirea ministriloru. Totu in acea depesia se spune, ca presuntivii ministri au fostu alaltaeri primiti in audientia de Majest. Sea si mai insusu dice ca desbaterile in privintia complanarei au ajunsu la unu finitu favoritoriu.

Diariiele de Vien'a au putine cuvinte pentru situatiunea cea noua. Din ele vedemu numai o amanaare a denumirii ministerieloru de ambe partile imperatiei. Ba se dice ca Deak n'aru fi pututu intogmi trebile asiá de bine incatu sa se delature toti scrupulii in Vien'a. —

In privintia Orientului se vorbesce, ca suntu pertratari diplomatice si inca seriose intre cabinetele europene. Tote se unescu intr'acolo, ca sörtea crestinarilor din Turci'a sa se imbunatatesca. Se spune ca de unele parti se cere incorporarea Epirului si Tesaliei la Grecia. — Progratiile de resbelu paru a fi in tote parti la ordinea dlui.

